

Mensen doen schitteren – standpunt over de oriëntatienota S.O.

Vorig schooljaar verscheen in opdracht van minister Frank Vandenbroucke het rapport Monard met voorstellen om het secundair onderwijs te hervormen. Op basis van de adviezen over dat rapport heeft de huidige minister van Onderwijs, Pascal Smet, een oriëntatienota 'Mensen doen schitteren' geschreven met zijn visie op een hervorming van het secundair onderwijs. Deze nota verscheen in september 2010. De minister zoekt nu een draagvlak en vraagt zowel aan de Vlaamse onderwijsraad als aan alle betrokken geledingen een advies tegen eind 2010. In het najaar van 2011 wil de minister een conceptnota voorstellen, waarin hij de adviezen en de besprekingen heeft verwerkt.

Als koepelorganisatie van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs hebben we de oriëntatienota kritisch onder de loep genomen in verschillende interne werkgroepen. Ook raadpleegden we onze achterban via een bevraging, gingen we in overleg met het directeurenplatform van het secundair onderwijs en met de directies en besturen van autonome scholen.

Algemene beschouwingen

De minister geeft in hoofdstuk zes van 'Mensen doen schitteren' aan dat de voorstellen in de nota ook gevolgen zullen hebben voor een aantal 'belovende percelen'. Hiermee worden die aspecten bedoeld (o.a. personeel, vrije keuze, onderwijslandschap, scholengemeenschappen ...) waarop de hervorming zeker implicaties zal hebben, maar die nog niet in deze oriëntatienota beschreven zijn. De minister neemt zich voor dit alles achteraf in zijn conceptnota op te nemen. Wij vinden echter dat een aantal van deze dossiers onmogelijk losgekoppeld kunnen worden van de oriëntatienota. Zo is het moeilijk om standpunten in te nemen als er onvoldoende duidelijkheid is over bijvoorbeeld de vrije keuze, de onderwijsorganisatie en de omkadering.

Wanneer we de hervormingen bekijken vanuit het standpunt van de leerling, gaan ze ons inziens niet voldoende ver. Zo vinden wij bijvoorbeeld weinig terug over de herwaardering van het technisch en beroepsonderwijs. Hoewel men de muren tussen het algemeen en het technisch onderwijs wil slopen, lijkt men de schotten met het beroepsonderwijs net te versterken. Hoewel de minister het wegwerken van de ongekwalificeerde uitstroom in het secundair onderwijs voorop stelt als één van de belangrijkste doelstellingen, stellen we vast dat er geen fundamentele voorstellen zijn om deze uitstroom tegen te gaan. Dit is een probleem dat zich vooral stelt in het beroepsonderwijs, het buitengewoon secundair onderwijs en in de systemen van leren en werken.

De nota kiest voor competentiegericht onderwijs en deze keuze onderschrijven we. Hieraan zal zeker de nodige aandacht besteed moeten worden in de vorming en nascholing van het personeel. Daarbij is het belangrijk te onderstrepen dat de hervormingsmaatregelen van pedagogisch-didactische aard door de onderwijsverstrekkers geconcretiseerd moeten worden omdat zij hiervoor verantwoordelijk zijn.

In de nieuwe structuur gaan alle leerlingen die over een getuigschrift basisonderwijs beschikken naar de eerste graad en enkel de leerlingen zonder dit getuigschrift naar het schakelblok. Dat wil zeggen dat de eerste graad zeer heterogeen samengesteld zal blijven. Het secundair onderwijs zal moeten inspelen op deze diversiteit zodat alle leerlingen kansen blijven krijgen om hun interesses en talenten te ontdekken en ontwikkelen.

Bespreking per thema

1. Waarom het secundair onderwijs hervormen?

Aan de basis van de hervormingsplannen voor het secundair onderwijs ligt een analyse van wetenschappelijke onderzoeken. Is in voldoende mate rekening gehouden met de aanbevelingen van die onderzoeken? In de uitwerking en concretisering van de nieuwe structuur merken we daar weinig van. Het zou goed zijn dat deze link in de conceptnota duidelijker tot uiting komt.

2. De krijtlijnen

De drie krijtlijnen van de oriëntatienota zijn: het competentiegericht onderwijs, de betere aansluiting bij de overgang van het basis naar het secundair onderwijs en de schoolloopbaanbegeleiding.

Wij zijn het eens met het invoeren van *competentiegericht onderwijs*, maar hebben vragen bij de koppeling aan de Vlaamse kwalificatiestructuur (VKS). Deze structuur is immers ontworpen om beroepskwalificaties in te schalen. Onderwijs is echter breder en de VKS kan de complexiteit van een onderwijskwalificatie nooit vatten, zoals we in het advies van de Vlaamse Onderwijsraad bij deze VKS al stelden. We wensen dan ook een grondig debat over de inhoud van de competenties en hoe deze vertaald worden in eindtermen. Bovendien willen we duidelijkheid over wat de overheid precies begrijpt onder basisvorming. De diepgaande inhoudelijk reflectie die de commissie Monard vraagt over deze 'Algemene vorming of basisvorming' wordt in de nota beslecht door ze te vertalen in tien sleutelcompetenties.

Wat de *overgang van het basis naar het secundair onderwijs* betreft, treden wij de mening bij dat het statuut van het getuigschrift basisonderwijs versterkt wordt doordat het getuigschrift het toegangsticket voor het secundair onderwijs wordt. De basisscholen moeten zowel wat de inhoud als wat de procedure betreft, geresponsabiliseerd worden bij het uitreiken van dit getuigschrift.

Informatieoverdracht is een belangrijk element in het kader van een vlotte overgang. Toch moet het overdragen van informatie over leerlingen altijd verlopen met respect voor de privacyregelgeving. Wij verwijzen hiervoor naar de handvatten die wij aanreiken in onze visietekst 'leerlingbegeleiding overgang basisonderwijs – secundair onderwijs': respect voor de privacywetgeving en het ambtsgeheim of de discretieplicht, responsabilisering van de ouders, de keuzebekwaamheid van de leerling, de talenten en onderwijsbehoeften van de leerling ... Als de overheid screeningsinstrumenten ter beschikking wenst te stellen, dan kunnen deze enkel gebruikt worden in het kader van leerlingbegeleiding en niet om het niveau te bepalen. Wij zijn dan ook geen vragende partij om screenings voor alle leerlingen op te leggen.

Wij kunnen ons vinden in de principes die in de nota zijn opgenomen over *de schoolloopbaanbegeleiding*: een gefaseerde studiekeuze vanuit een brede eerste graad, een brede tweede graad en een kwalificerende derde graad, structureel aanbieden van differentiatie voor elk vak en een goed leerlingvolgsysteem. Het is echter nog onduidelijk hoe dit in de scholen concreet georganiseerd en ingevuld moet worden. Wij gaan ervan uit dat de conceptnota hierover meer duidelijkheid brengt

3. De nieuwe structuur

Algemeen stellen wij vast dat de nieuwe structuur zoals die in de nota wordt voorgesteld niet erg veel afwijkt van de huidige. We willen meedenken over de invulling van een nieuwe structuur, maar tot nu toe zijn er nog te veel vragen om hierover al een uitspraak te doen.

Wij vinden het goed om met belangstellingsgebieden te werken, maar we vragen ons af waarom er bij de uitwerking teruggegrepen wordt naar de vakken. Er moet ons inziens nagegaan worden hoe dit overstegen kan worden. Er zouden door de belangstellingsgebieden

in de *eerste graad* betere keuzes gemaakt kunnen worden, maar we twijfelen daaraan als de uitwerking in vakken gebeurt. Bovendien vrezen we dat de eerste graad vooral zal voorbereiden op de richtingen die in de bovenbouw van de school aanwezig zijn. In functie van een vlotte overgang tussen het basis en het secundair onderwijs is het belangrijk dat de belangstellingsgebieden consecutief voortbouwen op het basisonderwijs.

Dat alleen leerlingen zonder getuigschrift basisonderwijs toegelaten zullen worden in *het schakelblok*, vinden wij een goede zaak. Werken met geïndividualiseerde leertrajecten met een continu systeem van evalueren en bijsturen is zeker voor deze groep van leerlingen zeer belangrijk. Hoewel wij ons in kunnen vinden in het idee van het getuigschrift basisonderwijs als 'toegangsticket', stellen wij ons grote vragen bij de praktische toepassing hiervan. Wij hopen dan ook dat de overheid bereid is om werk te maken van de randvoorwaarden die nodig zijn om dit model in de praktijk werkbaar te maken (wij denken onder meer aan rechtspositieregeling, schoolopdracht, onderwijscultuur en lerarenopleiding), zodat alle leerlingen de nodige kansen krijgen.

Ook in *de tweede graad* kiest de minister voor een geheel dat bestaat uit drie bouwstenen, nl. een basispakket, domeinspecifieke competenties en een blok differentiatie. Ook hier hebben wij geen goed zicht op de onderlinge verhouding tussen deze drie bouwstenen, en vragen wij naar het inhoudelijke debat over wat er in de basisvorming moet gegeven worden. Wij vinden het jammer dat in de nota weinig terug te vinden is over de arbeidsmarktgerichte studierichtingen in de tweede graad. Het is immers in deze studierichtingen van het huidige BSO en de systemen van leren en werken dat we ongekwalificeerde uitstroom zien. We denken dan ook dat het verstandig zou zijn om deze studierichtingen mee te nemen in het hervormingsproces.

OVSG vindt het geen goede zaak om een diploma secundair onderwijs met twee verschillende civiele effecten te creëren op het einde van de *derde graad*. Het lijkt ons dan beter een andere benaming te kiezen. Evenmin vinden we het nodig om een onderscheid te maken tussen arbeidsmarktgericht/doorstroom in de studierichtingen met VKS niveau 4. Het gaat hier om hetzelfde niveau en vanuit beide richtingen kunnen leerlingen zowel naar de arbeidsmarkt doorstromen als verder studeren.

OVSG heeft vragen bij de structuur die is uitgetekend *na de derde graad*. Voor ons lijkt het schakeltraject de meest geschikte manier voor leerlingen uit de studierichting 'arbeidsmarkt niveau 3' om hun diploma secundair onderwijs te behalen. In het schakeltraject wordt hun algemene vorming immers bijgewerkt, wat in Se-n-Se niet het geval is. Bovendien hebben de leerlingen vanuit het schakeltraject volwaardig toegang tot het hoger onderwijs.

4. Belendende percelen

Wij vragen om de besprekingen van de dossiers opgesomd in de 'belendende percelen' gelijktijdig te voeren met die over de herstructurering van het secundair onderwijs. Het is onmogelijk deze onderwerpen los te koppelen van elkaar.

Besluit

De oriëntatienota werd aan het onderwijsveld voorgesteld met de vraag of de ideeën van de nota een voldoende draagvlak kunnen vinden bij de onderwijspartners. De inhoud ervan opent een aantal perspectieven, maar blijft in de concretisering eerder vaag of onvolledig. OVSG kan daarom slechts een positief antwoord geven onder voorwaarden. Het concept heeft enkel kans op slagen op voorwaarde dat alle onderwijspartners bereid zijn om een grondig debat te voeren over de zogenaamde 'belendende percelen'. Daarom kijken wij uit naar de conceptnota. We hopen dat het beleid hierin duidelijk de link legt met o.m. financiering, subsidiëring en omkadering, personeel, vrije keuze, onderwijslandschap en scholengemeenschappen.

Brussel, 16 december 2010